

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 45, м. Київ, 03035, тел. (044) 251-62-62, факс (044) 520-03-25

E-mail: slg@amcu.gov.ua, сайт: amcu.gov.ua, код згідно ЄДРПОУ 00032767

№ _____

На № _____

від _____

Комітет Верховної Ради України
з питань економічного розвитку

Про проєкти Законів України

Відповідно до частини третьої статті 20¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), в межах повноважень, опрацював проєкти Законів України:

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення сприятливих умов для товаровиробників при реалізації харчових продуктів» (реєстраційний № 6068 від 16.09.21, внесений народними депутатами України Соломчуком Д.В., Заблоциком М.Б. та іншими);

«Про внесення змін до Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (щодо подолання практик недобросовісної конкуренції у сфері поставок сільськогосподарської продукції)» (реєстраційний № 6068-1 від 20.09.21, внесений народними депутатами України Лічман Г.В., Кінзбурською В.О. та іншими);

«Про захист від недобросовісних торгових практик у відносинах між суб'єктами господарювання у сфері постачання сільськогосподарських та харчових продуктів» (реєстраційний № 6068-2 від 29.09.21, внесений народним депутатом України Завітневичем О.М.);

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту від недобросовісної конкуренції» (реєстраційний № 6068-3 від 30.09.21, внесений народними депутатами України Согою О.Г., Приходьком Б.В. та іншими);

«Про основні засади торговельної діяльності харчовими продуктами» (реєстраційний № 6155 від 08.10.21, внесений народними депутатами України Соломчуком Д.В., Вацаком Г.А. та іншими)

(далі – **законопроєкти**) та повідомляє наступне.

Законопроєкти направлені на врегулювання відносин між постачальниками (харчових продуктів та продовольчих товарів) та торговельними мережами в частині введення визначення дій, які вважаються недобросовісними торговельними практиками.

Комітетом у процесі здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції проведено дослідження процесу взаємодії торговельних мереж та їх постачальників за період 2016 - 2017 років (далі – Дослідження).

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат: 58E2D9E7F900307B0400000ED8F30001F078C00

Підписувач: Піщанська Ольга Станіславівна

Дійсний з: 27.11.2020 0:00:00 по 27.11.2022 0:00:00

Антимонопольний комітет України

№ 126-29.1/01-449е від 27.05.2022

Аналіз ринку роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу засвідчив, що магазини основних учасників цього ринку мають широку територіальну розгалуженість та наявні переважно в усіх областях України.

За таких умов взаємодія з торговельними мережами для постачальників споживчих товарів є особливо значимою, оскільки у них з'являється можливість отримати доступ до налагодженої та розгалуженої системи збуту товарів, а також збільшити обсяги реалізації своїх товарів.

У свою чергу, торговельні мережі, співпрацюючи з великим колом постачальників, які постачають до них різноманітні товари, отримують можливість формувати широкий асортимент споживчих товарів, який задовольнятиме потреби кінцевого споживача, що забезпечить конкурентоспроможну позицію на ринку.

Співпраця торговельних мереж та постачальників є вигідною для обох сторін, та здійснюється на договірних засадах, які досить часто є індивідуальними, тобто визначаються в залежності від специфіки товару і ринкової влади однієї із сторін на ринку.

Отже, узгодження умов співпраці між торговельними мережами і постачальниками, відбувається шляхом переговорного процесу, виходячи із ситуації, яка склалася на ринку та наявності ринкової переваги у однієї із сторін.

Разом з тим, під час Дослідження було виявлено низку проблемних питань економічного характеру, що мають місце у взаємовідносинах між постачальниками та торговельними мережами, основними з яких є такі:

1. Необґрунтованість відтермінування платежів за поставлену продукцію. Непоодинокі випадки, коли постачальник (в тому числі продуктів, які швидко псуються), отримує грошові кошти за проданий товар через 90 днів після його передачі торговельній мережі, що призводить до постійного дефіциту обігових коштів у виробників, за рахунок яких, фактично, відбувається безвідсоткове кредитування торговельних мереж.

2. Різні умови до рівнозначних угод для постачальників, які реалізують ідентичний товар. Більшість торговельних мереж в договорах поставки однорідних товарів (курячі яйця, молочна продукція, хлібобулочні вироби) з різними постачальниками встановлюють різні терміни оплати та інші умови реалізації продукції.

3. Наявність додаткових платежів: співпраця з торговельною мережею дуже часто ставиться в залежність від згоди постачальника замовляти та оплачувати мережі додаткові різноманітні стимулюючі, маркетингові, логістичні та інші послуги, розмір платежів за якими встановлюється торговою мережею в односторонньому порядку.

Зазвичай, такі послуги фактично не надаються, або їх вартість не порівнянна з сумою коштів, що постачальник зобов'язаний заплатити. Відмова виробника від отримання вказаних додаткових послуг фактично означає припинення будь-якої подальшої співпраці з торговою мережею. Постачальники в більшості випадків не можуть впливати на умови договорів поставок, які ї пропонує мережа.

4. Ризики, пов'язані з поверненням непроданої продукції. Мережі зобов'язують постачальників забирати нереалізований товар за свій рахунок і встановлюють штрафи за порушення. Крім того, не вивезення постачальником товару надає мережі право притримати оплату. Виробники змушені йти на такі вимоги задля збереження подальшої співпраці між сторонами.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що в процесі співпраці торговельних мереж з постачальниками можуть виникати протиріччя стосовно відповідальності сторін за неналежне виконання умов договорів (зокрема, штрафні санкції), умов оплати за товар (встановлення відстрочок), необхідність оплати постачальниками окремих додаткових послуг торговельних мереж тощо. Постачання товарів відбувається на

умовах торговельних мереж та відбувається нав'язування більш економічно слабким виробникам чи постачальникам співпрацю на не вигідних для останніх умовах.

Тобто учасниками відносин практикуються **недобросовісні торгові практики**.

Проте, законодавство України про захист економічної конкуренції не містить положень, якими **недобросовісні торгові практики** можна було б кваліфікувати як порушення законодавства про захист економічної конкуренції, за умови відсутності монопольного (домінуючого) становища у суб'єкта господарювання, і тому не можуть бути вирішені шляхом застосування законодавства про захист економічної конкуренції.

Також, на сьогодні в українському законодавстві відсутній спеціальний закон, яким можуть регулюватися питання недобросовісних торгових практик у сфері ритейлу.

Зазначені виклики постали також і перед Європейським Союзом. Тому, з метою боротьби з практиками, які суттєво відхиляються від належної комерційної поведінки, що суперечить добросовісному та справедливому поводженню, було прийнято Директиву 2019/633 Європейського Парламенту та Ради від 17 квітня 2019 року про недобросовісну торгівлю практикою між підприємствами у сфері сільського господарства та продовольства (далі – Директива ЄС 2019/633).

Директива ЄС 2019/633 передбачає перелік заборонених дій, які можуть розцінюватись як недобросовісні практики у відносинах між покупцями та постачальниками в ланцюгу постачання сільськогосподарських та продовольчих товарів та вжиття заходів для захисту від таких недобросовісних практик.

До травня 2021 року всі країни-члени ЄС були зобов'язані імплементувати Директиву 2019/633 у своє національне законодавство.

Таким чином, враховуючи викладені у Дослідженні проблемні питання, які можуть впливати на розвиток конкуренції на ринку закупівлі споживчих товарів торговельними мережами корпоративного типу в Україні, та досвід інших країн, існує доцільність внесення окремих положень стосовно врегулювання недобросовісних торгових практик до чинного законодавства, яким будуть вирішуватися проблемні питання, що можуть виникати у процесі співпраці торговельних мереж та постачальників.

Законопроекти у різній мірі дозволяють вирішити зазначені проблемні питання.

Зокрема, визначають правові засади захисту суб'єктів господарювання від недобросовісних торгових практик у сфері постачання сільськогосподарських та харчових продуктів, які виникають при поставках сільськогосподарських та харчових продуктів на всіх стадіях обороту таких продуктів усіма суб'єктами господарювання, незалежно від організаційно-правової форми, форми власності, обсягів річного обороту тощо. Положення законопроектів, дають загальне визначення дій, що можуть бути визнані недобросовісними торговими практиками у сфері постачання сільськогосподарських та харчових продуктів. Законопроектами встановлюється заборона на вчинення вищезазначених практик та механізм захисту від недобросовісних торгових практик.

Разом з тим, вважаємо за необхідне повідомити, що:

застосування Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» є не можливим оскільки «недобросовісна практика» не ототожнюється з визначенням «недобросовісної конкуренції», яке пов'язане з діями у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності;

використання положень Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон) є можливим лише у випадку застосування статті 13 Закону, що передбачає наявність у суб'єкта господарювання (торгівельної мережі) монопольного (домінуючого) становища на ринку. Разом з тим, доведення наявності ринкової влади у однієї торговельної мережі на

досить конкурентних ринках майже неможливо (через відсутність відповідних статистичних даних, інформації про учасників ринку і т.д.). Крім того, будь-якому розслідуванню має передувати тривале дослідження ринку та ринкового становища суб'єкта господарювання.

Комітет не може надавати оцінку окремим діям суб'єктів господарювання, що вважаються недобросовісними торговельними практиками, а також вимогам до договорів поставки харчових продуктів, оскільки це повноваження регуляторного органу. Повноваження Комітету полягають у здійсненні контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом, зокрема в частині відсутності різних умов для учасників одного товарного ринку.

Враховуючи викладене, Комітет підтримує імплементацію норм Директиви Європейського Парламенту і Ради 2019/633 від 17 квітня 2019 року «Про недобросовісну торгівлю практику між підприємствами у сфері сільського господарства та продовольства» у національне законодавство.

Водночас, на думку Комітету, проблемні питання, порушені у **законопроектах** та у цьому листі, потребують систематизованого та комплексного підходу до їх вирішення, зокрема шляхом розробки єдиного законопроекту з максимальним урахуванням положень Директиви ЄС 2019/633.

Зокрема, пропонуємо обмежити сферу дії закону шляхом запровадження певних порогових показників до фінансових показників постачальників та торговельних мереж, передбачити право конфіденційного звернення постачальника до компетентного органу, встановити відповідальність за невиконання норм закону та визначити компетентний орган, який здійснюватиме забезпечення ефективного дотримання заборон на вчинення недобросовісних торговельних практик (enforcement authority).

Голова Комітету

Ольга ПІЩАНСЬКА